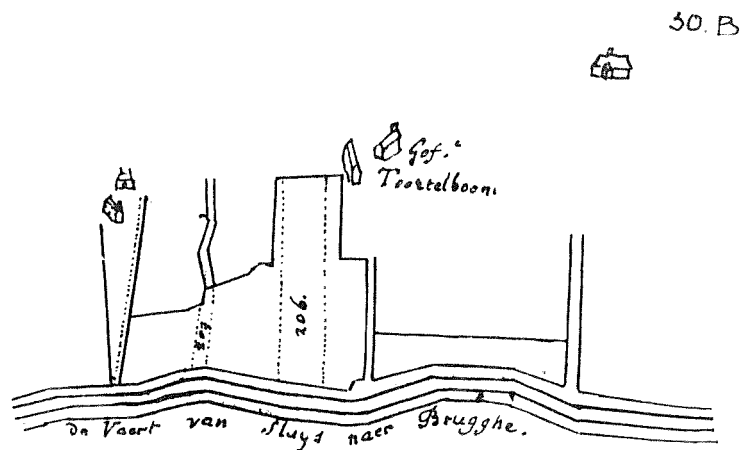

NIKOLAAS DE ROOVERE, LAATSTE DUINHEER EN DE BEZITTINGEN VAN TER DOEST

Antoon Lowyck

Wij kozen die bijdrage omdat Ter Doest ook een onbekende bezitting had in Oostkerke, waar de gevierde René de Keyser woont.

Als bron gebruiken we een kopie (in privé bezit) van een van de drie boekjes, in perkament ingebonden, die toebehoorden aan de abdij van Ter Duinen. Die werkjes in zakformaat werden door Nikolaas de Roovere en zijn voorgangers gehanteerd, als zij hun bezittingen gingen bezoeken. De twee eerste boekjes behandelen Ter Duinen, het derde Ter Doest. De titel luidt: „Nieuwe Beterdighen van alle de hofsteden, Landen ende Tienden in alle de naer volgende Caerten ghefigureert met elck syne respective groote daer bij staende, ende competerende aende abdije van Duynen orden van Cisteaux binnen de stede ende Bischdomme van Brugghe, meest alle ghelegghen ten lande vanden Vryen, ende zom onder het Ghendtsche, Cortrycksche ende Ypersche, gedaen bij de naerschreven fran(ciscu)s Verplancke ende Gillis Blondeel gesworen landtmeters ten voorseyden lande vanden Vryen danof de Canten ende Aboutten alhier niet en syn by ghestelt om de cleene proportie vande schaele, nemaer is danof ghemaect een Particulier Groot Register ende Liggheer inde voornaemde abdy berustende, alwaer alles in het langhe staet ghespecificeert,“.

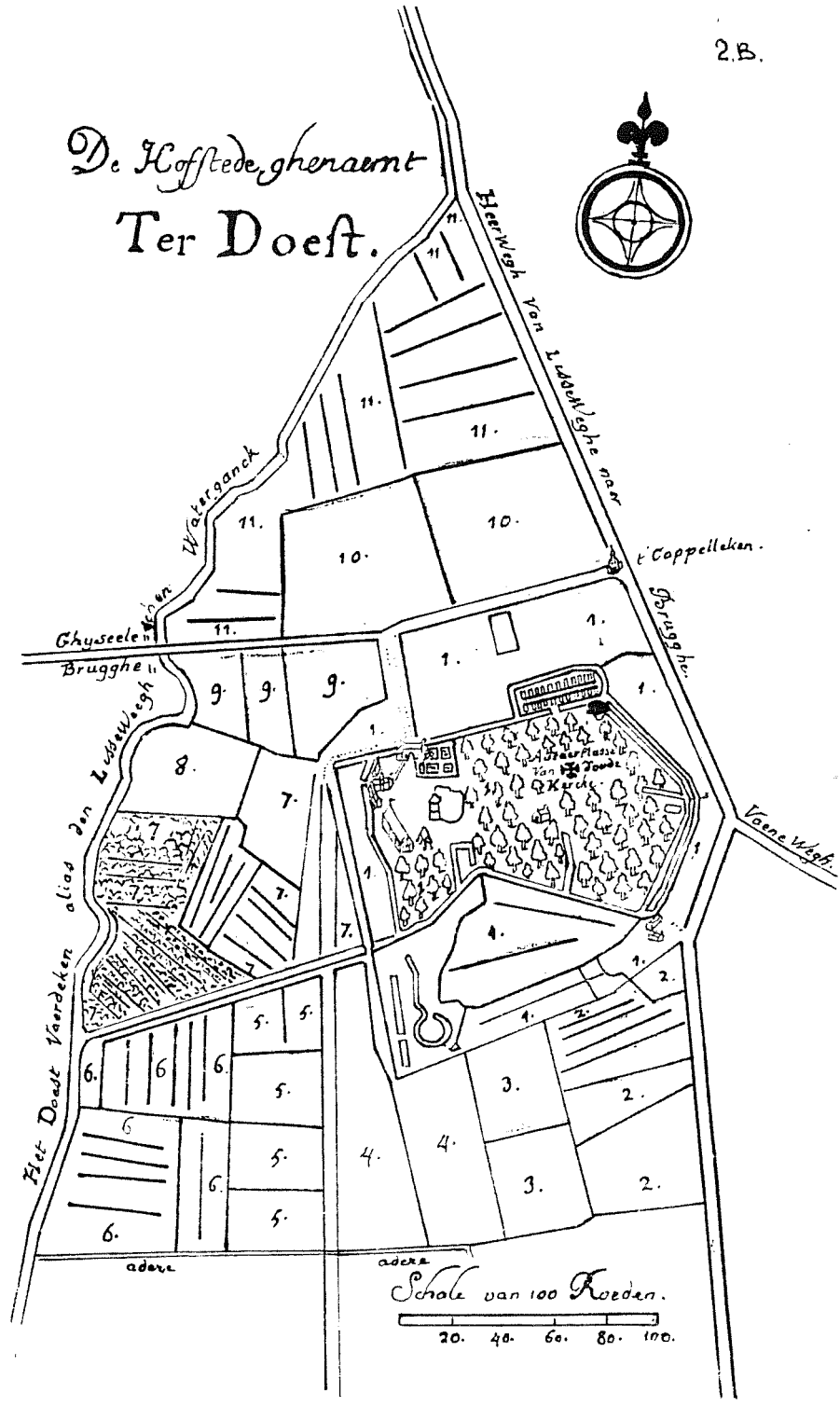

Oostkerke, „Uytlanden“, zie nr. 20

De landmeter Frans Verplancke schreef achteraan in het boekje „actum desem 26 n oust 1720“ en Gillis Blondeel, die de bezittingen in Zeeland behandelde, ondertekende zijn werk „inde maent van augusti 1713“.

De oorspronkelijke boekjes bleven na de dood van Nikolaas de Roovere in het bezit van zijn nicht-de huishoudster, die ze na haar dood aan haar huishoudster gaf, bij wie de geschiedkundige vikaris-generaal De Schrevel ze vond en ze aanschafte voor het archief van het bisdom. Hier werd een kopie van al de kaarten en de bijgevoegde teksten gemaakt. Deze kopie gebruikten we voor dit artikel. De drie boekjes van Nikolaas de Roovere verdwenen uit het bisschoppelijk archief.

Hier volgen nu de hofsteden van Ter Doest in het werkgebied van de St.-Guthagokring volgens dit handboekje. Wij geven van iedere bezittingen:

1. de titel met beschrijving volgens het handboek
2. de grootte
3. de opmerkingen bij de nummers van de stukken land uit die hoeve. Ze zijn belangwekkend voor de plaatsnamen en de bebouwing.
4. en in noot onderaan de ligging.

1. TER DOEST.

„D'Hofstede ghe-naemt Ter Doest gheleghen binnen den ambachte van Dudzeele, ende inde Prochie van Lisseweghe zuydt van(de) kercke, inde Wateringhe van Groot Reygarsvliet." (= 231 gemeten 22 roeden).

„Numero 1 is groot 68 ghemeten 55 roeden" en er staat als bemerking: „soo verre t'Clooster eertyds bemeurt was in de Prochie van Lissew(egh)e ambacht Dudz(eel)e".

„Numero 7 is groot 24 ghemeten 132 roeden" en wordt genoemd „de vlae".

De nummers 2 tot 6 liggen in Dudzele, de andere nummers in Lissewege.

2. CLEEN DOEST.

„D'Hofstede ghe-naemt Cleen Doest binnen den Ambachte van Duazeele, ende inde Prochie van Lisseweghe, zuyde vande kercke in de wateringhe van Groot Reygarsvliet" (100 gemeten 146 roeden). (1)

Bij de nummers 13, 14 en 15 staat er als opmerking: „nu maer een stuck groot 24 gem(ete)n 206 r(oeden)".

Bij „Numero 9" groot 9 gemeten 86 roeden, staat er als opmerking dat daar stond de hofstede „t'leetwesen, Am(ach)t en Pro(chie) Lissew(eeghe) en Dudz(eele)" (2).

Bij „Numero 24" (groot 7 gemeten 83 roeden) staat er: „hier van 5 gemeten 17 roeden bosch".

Bij „Numero 25" (groot 12 gemeten 127 roeden) staat er: „hier van 221 r(oeden) bosch".

Bij „Numero 26" (groot 9 gemeten 147 roeden) staat er: „is t'nonnestick 4 gem(eten) 21 r(oede)n m(et) bog(aer)t 5 (gemeten) 12 r(oede)n".

3. HET SWAENHOF.

„D.Hofstede ghe-naemt Het Swaenhof inde Prochien ende ambachten van Dudzeele en(de) van Lisseweghe" (= 79 gemeten 36 roeden) (3).

De nummers 28 tot 33 lagen in de parochie en het ambacht Dudzele, alsook nummers 39 tot 43. De nummers 34 tot 37 in de parochie Lissewege, ambacht Dudzele en nummer 36 lag „half Lisseweghe half Dudzeele".

Nummer 29 „vacat“ of ontbreekt.

Van nummer 40 dat vroeger 6 gemeten, 186 roeden, groot was, is er nu maar 6 gemeten 74 roeden meer over. Naar nummer 41 gingen 112 roeden van nummer 40.

Onderaan staat er een opmerking: „Volgens het register van obediëntie van St.-Donaes, de parthie n° 27 uyt Cleendoest met n° 28, 30, 31, 34, 36, 37 en 38 uyt t'Swaenhof tsamen groot 47-1-74 r(oeden) schoon t'self(de) reg(iste)re seght 48 gem(eten) 41 roe(de)n ghelden jaerlicx aende voorn(oemd)e obediëntie t'elcken s(in)te jansm(iss)e 25 sch. par(isi)s, t'elcken S(int)e Donaesdaghe 21 sch. 7 de par(isi)s en(de) t'elcken lichtmisse 11 sch. 7 d. par(isi)s, makende 't saemen 4 sch. 0 g. 4 myten“.

4. VRIESENDONCK

„D'Hof(sted)e ghe-naemt Vriesendonck gheleghen binnen den ambachte ende Prochie van Lisseweghe verre zuydwest van(de) kercke, onder de Wateringhe van Eyensluys (groot 49 gemeten, 55 roeden) (4).

5. PALMHOF.

„D'Hofstede ghe-naemt het Palmhof binnen den Ambachte ende Prochie van Lisseweghe, inde Wateringhe van Eyensluys“ (groot 13 gemeten) (5).

6. NIEUWEHOVE.

„D'Hofstede ghe-naemt Nieuwenhove in(de) Prochie en(de) Ambachte van Lisseweghe ende Zuwenkercke, onder de Wateringhe van Eyensluys“ (groot 109 gemeten, 274 roeden) (6).

Nummer 62 „ghelt ae(nden) Grave van Oomberghe jaerlix inde halewyn schuldt 1-18-9 par(isis) heerl(iche) rente“.

Nummer 69 was 12 gemeten 159 roeden groot „nu 15-2-99 de reste comt uyt n° 70“.

Nummer 70 is 14 gemeten 292 roeden groot „begrepen 1 gh(emet) in(de) dreve, en nu maar groot 10-1-52 begrepen alw(aer) de reste is in n° 69“.

Nummers 73, 74 en 75: „hier van 9-0-84 r in zuwenk(erc)ke: t'rest(an)t Lissew(eghe)“.

Nummers 76 en 77 liggen in „het Amb(acht) en(de) prochie van Zuwenk(erc)ke en gheldt als boven an dito grave 2-7-2 par(isis).

Er staat als opmerking onderaan: „uyt n° 74 isser zayl(and)t 2-116 ende is bosch 4-235 t'samen 7 ghem(eten) 51 r(oede)n.

7. DE MEUNICKE MOERE.

„De Meunicke Moere bestaende in Diversche parthien Landt gheleghen inde prochie van Lisseweghe zuydt van(de) kercke, binnen den Ambachte van Dudzeele, onder de wateringhe van Groot Reygarsvliet” (groot 44 gemeten, 168 roeden) (7).

Nummer 81, groot 12 gemeten 277 roeden, is „nu met 3,129 r(oeden) uyt n° 82 tsamen groot 16 gem(eten) 106 r(oeden)”.

Nummer 82, groot 11 gemeten 267 roeden, is integendeel „nu maer 8 gem(eten) 138 r(oeden) ter laste voorschr(even)”.

8. UYT LANDEN IN LISSEWEGHE WEST VANDE KERCKE.

„Uytlanden binnen de Prochie ende Ambachte van Lisseweghe, west ende zuydtwest vande kercke, de wateren(ghe) van Eyensluys” (groot 4 gemeten, 44 roeden) (8).

9. HET LISSEWEGHE LANDT.

„Het Lisseweghe landt inde prochie en(de) Ambachte van Lisseweghe - verre noordt vande kercke, en(de) oost by Rossewalle, onder de Wateringhe van Eyensluys” (groot 17 gemeten 26 roeden), Onderaan staat er bij dit laatste getal: „waervan afghedolven 62 roeden. Rest nog 16 gemeten, 264 roeden” (9).

Bij de nummers 88, 89, 90 en 91 staat er „voor desen 2 varthien, daer van a(nn)o 1649 afgedolven, is in d'are, 34 r(oede)n dus rest maer 5-2-44 r(oeden)”.

Bij nummer 94 staat er: „nu maer 4-2-17 r(oeden) de restere(nde) 16 r(oeden) syer a(nn)o 1649 afghedolven als voren”.

Bij nummer 95 staat er : „nu maer 2-0-6 r(oeden) ca(us)a idem”.

10. UYT LANDEN BINNEN LISSEWEGHE.

„Uytlanden binnen den Ambachte en(de) Prochie van Lisseweghe, verre noordt en(de) noordt oost vande kercke, inde waterin(ghe) van Eyensluys” (groot 7 gemeten, 69 roeden) (10).

11. UYT LANDEN NOORDT, NOORDTOOSTE ENDE OOST VAN DE KERCKE VAN LISSEWEGHE

„Uytlanden binnen den ambachte en(de) prochie van Lisseweghe noordt, noordtoost ende oost vande kercke inde Wateringhe van Eyensluys, en(ae) Groot Reygarsvliet” (11) (groot 11 gemeten, 153 roeden).

Nummers 103-107 liggen onder de watering van Eyensluys.

Nummer 104: „voortverkocht aen s(igneu)r Jan Bibau“.

De nummers 108-109 liggen onder de watering van „Groot Reygarsvliet prochie Lissew(ghe) ambacht Dudzeele“.

12. DEN ROSKAM.

„D'Hofstede ghe-naemt Den Roscam gheleghen binnen de Prochien ende ambachte van Dudzeele, verre west vande kercke, inde wateringhe van Groot Reygaerts-vliet“ (12) (groot 93 roeden, 240 gemeten).

13. DE GOUDEBLOMME

„D'Hof(sted)e ghe-naemt De Goudeblomme gheleghen binnen den ambachte en de Prochie van Dudzeele, verre west vande kercke inde Wateringhe van Groot Reygaerts-vliet“ (13), (groot 109 roeden, 152 gemeten).

Nummer 125 heet „'t crakeellande“ en was vroeger een hofstede, groot 8 roeden, 104 gemeten. Het was toen verwilderd.

14. DEN DOEST SACK.

„Uytlanden ghe-naemt den Doest Sack binnen den ambachte ende Prochie van Dudzeele, verre Noordwest vande kercke, inde wateringhe van Groot Reygaerts-vliet“ (14) (groot 77 roeden, 50 gemeten).

15. UYTLANDEN ZUYDTWEST VANDE KERCKE VAN DUDZEELE.

„Uytlanden binnen de Ambachte ende Prochie van Dudzeele, zuydwest van(de) kercke inde Wateringhe van Groot Reygaerts-vliet“ (14) (groot 2 gemeten, 176 1/2 roeden).

Nummer 132 ligt bij een „kortwoonst“.

Nummer 133 ligt tussen die „kortwoonst“ en een hofstede en vormt een lange strook.

Nummer 134-135 liggen bij de „West-Meulen“.

16. UYTLANDEN ZUYDT ZUYDTOOST VANDE KERCKE VAN DUDZEELE.

„Uytlanden inden Ambachte ende Prochie van Dudzeele, verre zuydt-zuydtoost van(de) kercke, in de Wateringhe van Groot Reygaerts-vliet“ (16) (groot 125 roeden).

17. HET LUSTHOF.

„Uytlanden en(de) een hofstedeken Het Lusthof ghe-naemt, gheleghen in de Prochie en(de) ambachte van Dudzeele, verre oost en de Noordoost van(de) kercke, in de Watinghe van Groot Reygarsvliet” (17) (groot 27 roeden, 213 gemeten).

Nummer 142 „gelt aen(de) obedien(tie) van St.-Donaes 5 l par(isi)s sj(ae)rs”.

Nummer 145 groot 302 roeden, is „verkocht aen Jan Philips”.

Nummers 150 tot 153, samen 347 roeden is „verkocht aen s(igneu)r Jan Bap(tis)te Danc-kaert”.

Nummer 161 „ghemeene is 6-2-46 r(oeden) gaers e(ende) zay(lan)t”.

Nummers 160 is een verdwenen hofstede en grenst samen met nummers 158 en 159 aan lan-de van de „capelrie OLV Dudzele en Povre”.

18. LAND IN ZUYWENKERCKE.

Twee lijnen sevenentseventigh Roe(den) l(andt)s geteeckent n° 202 gheleghen binnen den amb(ach)te en(de) prochie van Zuywenkercke, verre zuydoost vande kercke, voor desen groot 282 r(oede)n, de reste is ten noordteynde afghedolven in de adere, Gheldt aen ‘tcommun van O.L. Vrouwe kercke binnen Brugghe 2 p 6 gr, ende vol relief...

Voorts gheldt jaerlicx inde Brieven van Royen Bouck Zuwenkercke f(oli)o 42 XXXV p 5 d par(isis) maken 2 p 11 g 10 myten (18).

19. UYTLANDEN IN RAMSCAPPELLE

„Uytlanden gheleghen binnen den ambachte van Dudzeele, ende inde prochie van Ramscap-pelle verre zuydtoost vande kercke, Watinghe van Groot Reygarsvliet” (19) (groot 1 gemet, 244 roeden).

20. UYTLANDEN IN OOSTKERCKE.

„Uytlanden binnen den ambachte ende Prochie van Oostkercke, verre zuydtwest vande kercke, zuydtwest by daer wylent Pykevets brugghe heeft ghelegen, inde Watinghe van Rombouts-werke” (20) (groot 116 roeden).

Nummer 206 heeft 389 roeden „ghemeene in 656 roe(den) van S(igno)r Toortelboom”.

Nummer 207 is „78 roeden verduysterden wegh”.

Het handboek van Nikolaas de Roovere, waarvan wij twintig stukken publiceren, omdat ze behoren tot het werkgebied van „Rond de Poldertoren”, de kring van de geëerde Rene De Keyzer, bevat nog 39 bezittingen van de abdijs van de laatste duinheer, Nikolaas de Roovere.

NOTEN

1. „Cleen Doest“ grensde paalde aan „Ter Doest“ en lag rechtover het „Capelleken“.
2. Gewoonlijk neemt men aan dat die hofstede verdween bij het graven van de vaart.
3. Het „Swaenhof“ paalde ten zuiden aan de „Vaenewegh naer Dudzele“ en ten westen aan den „Heerwegh van Lisseweghe naer Brugghe“ en lag rechtover Ter Doest.
4. „Vriesendonck“ paalde ten noorden bijna aan „Ghyseele Brugghe“ ten oosten aan de „Lisseweegschen Waterganck ofte t’Doest Vaerdeken“. Hierin vloeide „t Verlooren eynde naer Doest“. Ten Westen lag het recht tegenover de „Dreve Nieuwenhove“ en paalde aan den „Heerwegh naer Brugghe“.
5. „Het Palmhof“ lag in de driehoek gevormd door ten noorden de „Heerwegh naer Ghyseele“ ten zuiden de „heerwegh“ ten westende „Heerwegh naer Brugghe“. Er lagen ten zuiden drie brokken land over die Heerweg.
6. „Nieuwenhove“ lag tussen „Den Dullenwegh“ ende „Heerwegh naer Brugghe“ te beginnen aan de „Heerwegh naer Ghyseele“ (dus gebuur van het Palmhof, voorbij de „Dreve van Vriesendonck“ (zie boven hofsted nr. 4) zuidwaarts naar Brugge.
7. Meunincke Moere was een rechthoek, die ten noorden paalde aan de „Adere scheydende Eyensluys van Groot Reygarsvliet“. Die ader liep onder de „Heerewegh van Lisseweghe naer Brugghe“ (die de westgrens van de Moere vormde, in de „Lisseweegschen Waterganck“.
8. De kaart bevat een afbeelding van kerk van Lissewege en de weg naar de „Uytlande“, die vijf stukken land bevatte, waarvan drie niet palende aan elkaar.
9. Het „Lisseweghe Landt“ ligt wat zuidwest van nummer 175, zijnde Landt van „Rossewalle“, en paalt aan de nieuw gedolven „adere“.
10. Op de kaart staat afgebeeld „Swaenkensdamme Meulen“, de weg naar „Swaenkensdamme“, waar de „Lisseweghe“ waeterganck“ uitmondt. Er zijn 6 eigen stukken land en tien vreemde huizen afgebeeld.
11. Op de kaart staat opnieuw afgebeeld de Kerk en noordwaarts een huis waarbij het stuk land nr. 103 ligt. De andere stukken (104-109) liggen noordoostwaarts rond het huis van Jacobssin.
12. De Roskam paalt ten noorden aan een voetweg, ten oosten de „Langhe Dreve naer Doest“, ten zuiden aan een grote weg en ten westen aan een watergang. Het geheel vormt een rechthoek. Er is een huis, schuur en kleine aanhankelijkheid afgebeeld.
13. Op de kaart staat afgebeeld het huis, de schuur, de stalling en de duiventoren van de de Goudeblomme. Er staat nog een hofstede op de hoek van het kruispunt dat het domein Oostwaarts begrenst. Er is een „voetweg“ naar nr. 122, waar waarschijnlijk een hofstede verdween. Een weg doorsnijdt het domein en de hofstede van de Goudeblomme paalt noordwaarts aan die weg.
14. „Doest Sack“ paalt ten noorden aan de „Vanewegh“, ten oosten en ten zuiden aan stukken land en ten westen aan de „heerwegh van Lisseweghe naer Brugghe“. Daaruit is op te maken dat het ten westen aan Groot Ter Doest paalde.
15. Deze kaart is interessant omdat ze een uitzicht biedt op de oude kerk van Dudzele, op de dorpsstraat en de Dudzeelschen Waterganck, vanaf Kneeckerbrughken tot de West-Meulen. Er staan nog twee huizen op afgebeeld.
16. De kaart geeft een uitzicht op „Den Oostmeulen van Dudzele“ liggend aan de hoek van de „heerweghe naer Oostkercke“ en de „heerwegh naer Brugghe“. De kaart eindigt onderaan op een driesprong en stelt vijf huizen voor.
17. De kaart stelt „Den Oostmeulen van Dudzele“ voor en vandaar een weg naar „Stapelvoorde“. Langs een haakse zijweg van Stapelvoorde ligt de hofstede het Lusthof. Van de Oostmeulen van Dudzele ligt een „Heerwegh naer Oostkercke“. De „molenaardoening“ van de Oostmeulen, de huizen van Stapelvoorde en twee andere huizen zijn afgebeeld. De stukken eigendom liggen overal verspreid.
18. Het land paalde ten noorden aan de „herewegh naer den Dullenwegh Meulen“ en eindigde ten zuiden de afgebeelde hofstede „Lachuyt“, die geen eigendom van Ter Duinen was.
19. De kaart stelt twee parallelle wegen voor verbonden met een „adere“ van oost naar west, waarop loodrecht een „voetwegh“ (van zuid naar noord) loopt. Er staan twee hofsteden zonder naam op afgebeeld.
20. De twee stukken land liggen haaks op „de Vaert van Sluys haer Brugghe“. Langs de vaart loopt aan beide zijden een weg. Drie weggetjes lopen haaks naar de vaart. De hofstede „Toortelboom“ en twee andere „doeningskens“ zijn afgebeeld.